

Total No. of Printed Pages—11

Subject Code : 27

B21–SX (E)
(EN/AS/BN)

2 0 2 1

SANSKRIT (E)

Full Marks : 100

Pass Marks : 30

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

115251

1. Answer the following questions :

1×9=9

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া :

নীচৰ প্ৰশ্নগুলিৰ উত্তৰ দাও :

(a) How many Chapters are there in the 'মনুস্মৃতি'?

'মনুস্মৃতি'ত কেইটা অধ্যায় আছে?

'মনুস্মৃতি'তে কয়টি অধ্যায় আছে?

(b) Give a Sanskrit equivalent of the word 'পুত্ৰ'.

'পুত্ৰ' শব্দটোৰ এটা সংস্কৃত প্ৰতিশব্দ দিয়া।

'পুত্ৰ' শব্দটিৰ একটা সংস্কৃত প্ৰতিশব্দ দাও।

(c) “भो मित्र, यत्समुचितं भवति तत् कर्तव्यमिति।”

Who is addressed as 'मित्र' here?

ইয়াত 'মিত্ৰ' বুলি কাক সম্বোধন কৰা হৈছে?

এখানে 'মিত্ৰ' বলে কাকে সম্বোধন করা হয়েছে?

(d) Who is the author of the 'হিতোপদেশ'?

'হিতোপদেশ'ৰ লিখক কোন?

'হিতোপদেশ'-এৰ লেখক কে?

(e) How many Chapters are there in the 'শ্ৰীমদ্ভগবদ্গীতা'?

'শ্ৰীমদ্ভগবদ্গীতা'ত কেইটা অধ্যায় আছে?

'শ্ৰীমদ্ভগবদ্গীতা'তে কয়টি অধ্যায় আছে?

(f) “पादोपभुक्ते तव पादुके मे प्रयच्छ।”

Who is referred to as 'तव' here?

ইয়াত 'তব' পদটোৰে কাক বুজাইছে?

এখানে 'তব' পদটিতে কাকে বুঝিয়েছে?

(g) With whom भरत went to forest in search of राम?

भरत काब सैते रामक बिचारि बनलै गैछिल ?

भरत काब सङ्गे रामके खँजते बने गियेछिलेन ?

(h) Who is the friend of a patient?

बेमारि मानुहर मित्र कोन ?

असुख मानुषेर मित्र के ?

(i) From which 'पर्व' of the 'महाभारत' the verses of the lesson 'यक्षयुधिष्ठिरसंवादः' are taken?

'यक्षयुधिष्ठिरसंवादः' नामर पाठेति थका श्लोकबोब 'महाभारत'र कोनटो पर्वर पवा लोरा हैछे ?

'यक्षयुधिष्ठिरसंवादः' नामक पाठेर अन्तर्गत श्लोकगुलि 'महाभारत'-एर कोन् पर्व थेके नेओया ह्येछे ?

2. "एष धर्मः सनातनः"

What is meant by 'सनातन धर्म' here?

2

इयात 'सनातन धर्म' माने कि बुजोरा हैछे ?

एथाने 'सनातन धर्म' बलते की बोक्नानो ह्येछे ?

3. Derive **any two** of the following words :

2

तलर शब्दबोबर यि कोनो दुटाब व्युत्पत्ति निर्णय कबा :

निम्नलिखित शब्दगुलिर ये कोनो दुटिर व्युत्पत्ति निर्णय करो :

हर्तुम् ; प्रविष्टः ; कृत्वा ; याचते ।

4. How many Sections are there in the 'हितोपदेश'? Write the name of the Sections.

2

'हितोपदेश'त केईटा खण्ड आछे ? खण्डकेईटाब नाम लिखा ।

'हितोपदेश'-ए कयटि खण्ड आछे ? खण्डगुलिर नाम लेखो ।

5. “किमस्माकं पथ्यम्?”

Who asked this question and to whom was it asked? What is the ‘पथ्यम्’ referred to here? 2

এই প্রশ্নটি কোনে কাক সুধিছিল? ইয়াত কি ‘পথ্যম্’ৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছে?

এই প্রশ্নটি কে কাকে জিজ্ঞাসা কৰেছিল? এখানে কী ‘पथ्यम्’-এৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছে?

6. Fill in the blanks : 2

খালী ঠাই পূৰণ কৰা :

শূন্যস্থান পূৰ্ণ কৰো :

बालो वा यदि वा _____ युवा वा गृहमागतः।
तस्य पूजा विधातव्या _____ गुरुः॥

7. Translate the following passages : 4×4=16

তলৰ অনুচ্ছেদকেইটা অনুবাদ কৰা :

নীচৰ অনুচ্ছেদগুলি অনুবাদ কৰো :

(a) कस्मिंश्चित् नगरे चन्द्रो नाम भूपतिः प्रतिवसति स्म। तस्य पुत्रा वानस्क्रीडारता वानरयूथं नित्यमेव अनेकभोजनभक्ष्यादिभिः पुष्टिं नयन्ति स्म। तस्मिन् राजगृहे लघुकुमारवाहनयोग्यं मेषयूथमस्ति।

Or / নাইবা / অথবা

अथ एकदा दैवदुर्विपाकात् राजभवनस्य अनेके अश्वाः भृशं दग्धाः। राजा सविषादः राजवैद्यान् आहूय प्रोवाच—भोः प्रोच्यतामेषामश्वानां कश्चिदाहोपशमनोपायः।

(b) स चैकदा सपरिवारो नैशभोजनं समाप्य निर्भरं प्रसुप्तः। तदनन्तरं तद्गृहद्रव्याणि हर्तुं चौरः प्रविष्टः। तस्य प्रांगणे गर्दभो बद्धस्तिष्ठति।

Or / নাইবা / অথবা

इत्युक्त्वातीव चीत्कारं कृतवान्। ततः स रजकस्तेन चीत्कारेण प्रबुद्धो निद्राभङ्गकोपादुत्थाय गर्दभं लगुडेन ताडयामास। तेनासौ पञ्चत्वमगमत्।

- (c) किन्तु धारानगरवासी राजा भोजः रोगपीडितो नितराम अस्वस्थो वर्तते । तस्य रोगः केनापि वैद्येन न निवारितः । तदनेन भोजराजेन भिषग्वरा अपि स्वदेशान्निष्कासिताः ।

Or / नाईवा / अथवा

राज्ञापि तथा कृतम् । तौ राजानं मोहचूर्णेन मोहयित्वा शिरः कपालमादाय तत्करोटिकापुटे स्थितं शफरं गृहीत्वा कस्मिंश्चिद् भाजने निक्षिप्तवन्तौ ।

- (d) अत्र रामश्च सीता च लक्ष्मणश्च महायशः ।
सत्यं शीलं च भक्तिश्च येषु विग्रहवत् स्थिता ॥

Or / नाईवा / अथवा

निर्घृणश्च कृतघ्नश्च प्राकृतः प्रियसाहसः ।
भक्तिमानागतः कश्चित् कथं तिष्ठतु यात्विति ॥

8. Explain the following verses with reference to the context : 5×2=10

প্রসঙ্গ-সঙ্গতি দেখুঝাই তলৰ শ্লোককেইটা ব্যাখ্যা কৰা :

প্রসঙ্গ-সঙ্গতি দেখিয়ে নীচের শ্লোকগুলি ব্যাখ্যা কৰো :

- (a) यं मातापितरौ क्लेशं सहेते सम्भवे नृणाम् ।
न तस्य निष्कृतिः शक्या कर्तुं वर्षशतैरपि ॥

Or / नाईवा / अथवा

अद्भिर्गात्राणि शुद्ध्यन्ति मनः सत्येन शुद्ध्यति ।
विद्या तपोभ्यां भूतात्मा बुद्धिर्ज्ञानेन शुद्ध्यति ॥

- (b) यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः ।
स यत् प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्तते ॥

Or / नाईवा / अथवा

कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।
मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते सङ्गोऽस्त्वकर्मणि ॥

9. Elucidate the idea of the following :

4×2=8

তলত দিয়াবোৰৰ ভাৱ বহুলাই লিখা :

নিম্নলিখিত বাক্যগুলিৰ ভাৱ সম্প্রসারণ কৰো :

(a) मनः शीघ्रतरं वाताच्चिन्ता बहुतरी तृणात्।

Or / নাইবা / অথবা

লাভানাং শ্ৰেয় আৰোগ্যং সুখানাং তুষ্টিৰুত্তমা।

(b) याचते कार्यकाले यः स किंभृत्यः स किंसुहृत्।

Or / নাইবা / অথবা

भृत्यान् संभावयेद् यस्तु कार्यकाले स किंप्रभुः॥

10. Answer the following questions :

4×3=12

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ লিখা :

নীচৰ প্ৰশ্নগুলিৰ উত্তৰ লেখো :

(a) Present a note on 'पञ्चतन्त्र'.

'पञ्चतन्त्र'ৰ বিষয়ে এটি টোকা লিখা।

'पञ्चतन्त्र'-ৰ বিষয়ে একটি টীকা লেখো।

(b) Answer the following questions in Sanskrit :

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ সংস্কৃতত লিখা :

নীচৰ প্ৰশ্নগুলিৰ উত্তৰ সংস্কৃতে লেখো :

(i) लक्ष्मणः भरतं विलोक्य केन कारणेन भ्रान्तः भवति?

(ii) भरतस्य स्वागतार्थं का गच्छति?

(iii) भरतः कुत्र स्थातुम् इच्छति?

(iv) 'भ्रातृमनोरथं पूर्य'—अत्र 'भ्रातृ'शब्देन कः बोध्यते?

(c) Write a brief note on 'শ্রীমদ্ভগবদ্গীতা'

'শ্রীমদ্ভগবদ্গীতা'র বিষয়ে চমু টীকা লিখ।

'শ্রীমদ্ভগবদ্গীতা'র বিষয়ে সংক্ষেপে টীকা লেখ।

11. (a) Account for the case-endings in *any two* of the following :

2×2=4

তলব দি কোনো দুটির কারক-বিভক্তি নির্ণয় করা :

নীচে যে কোনো দুটির কারক-বিভক্তি নির্ণয় করো :

'নগর' in Q. No. 7(a)

['নগর'—7 নং (a) প্রশ্নত]

['নগর'—7 নং (a) প্রশ্নে]

'বীল্কারণ' in Q. No. 7(b) Or

['বীল্কারণ'—7 নং (b) নাইবা প্রশ্নত]

['বীল্কারণ'—7 নং (b) অথবা প্রশ্নে]

'ভোজরাজেন' in Q. No. 7(c)

['ভোজরাজেন'—7 নং (c) প্রশ্নত]

['ভোজরাজেন'—7 নং (c) প্রশ্নে]

'সত্যেন' in Q. No. 8(a) Or

['সত্যেন'—8 নং (a) নাইবা প্রশ্নত]

['সত্যেন'—8 নং (a) অথবা প্রশ্নে]

(b) Derive **any two** of the following :

তলৰ যি কোনো দুটাৰ ব্যুৎপত্তি নিৰ্ণয় কৰা :

নীচৰ যে কোনো দুটিৰ ব্যুৎপত্তি নিৰ্ণয় কৰো :

‘নয়ন্তি’ in Q. No. 7(a)

[‘নয়ন্তি’—7 নং (a) প্রশ্নত]

[‘নয়ন্তি’—7 নং (a) প্রশ্নে]

‘তিষ্ঠতি’ in Q. No. 7(b)

[‘তিষ্ঠতি’—7 নং (b) প্রশ্নত]

[‘তিষ্ঠতি’—7 নং (b) প্রশ্নে]

‘গৃহীত্বা’ in Q. No. 7(c) Or

[‘গৃহীত্বা’—7 নং (c) নাইবা প্রশ্নত]

[‘গৃহীত্বা’—7 নং (c) অথবা প্রশ্নে]

‘কুরুতে’ in Q. No. 8(b)

[‘কুরুতে’—8 নং (b) প্রশ্নত]

[‘কুরুতে’—8 নং (b) প্রশ্নে]

12. (a) Decline **any three** of the following :

2×3=6

তলৰ যি কোনো তিনিটাৰ শব্দৰূপ লিখা :

নীচৰ যে কোনো তিনিটিৰ শব্দৰূপ লেখো :

‘নদী’ in দ্বিতীয়া plural

[‘নদী’—দ্বিতীয়া বিভক্তিৰ বহুবচনত]

[‘নদী’—দ্বিতীয়া বিভক্তিৰ বহুবচনে]

‘সখি’ in ষষ্ঠী dual

[‘সখি’—ষষ্ঠী বিভক্তিৰ দ্বিবচনত]

[‘সখি’—ষষ্ঠী বিভক্তিৰ দ্বিবচনে]

‘পুস্তক’ in প্রথমা plural

[‘পুস্তক’—প্রথমা বিভক্তিৰ বহুবচনত]

[‘পুস্তক’—প্রথমা বিভক্তিৰ বহুবচনে]

‘সম্রাজ্’ in পঞ্চমী singular

[‘সম্রাজ্’—পঞ্চমী বিভক্তিৰ একবচনত]

[‘সম্রাজ্’—পঞ্চমী বিভক্তিৰ একবচনে]

‘সাধু’ in তৃতীয়া singular

[‘সাধু’—তৃতীয়া বিভক্তিৰ একবচনত]

[‘সাধু’—তৃতীয়া বিভক্তিৰ একবচনে]

(b) Conjugate **any three** of the following :

2×3=6

তলৰ যি কোনো তিনিটাৰ ধাতুৰূপ লিখা :

নীচের যে কোনো তিনটির ধাতুরূপ লেখো :

‘কৃ’ in লৃট্ স্যামি

[‘কৃ’—লৃট্ বিভক্তিৰ স্যামি]

[‘কৃ’—লৃট্ বিভক্তিৰ স্যামি]

‘পৃ’ in লঙ্ অন্

[‘পৃ’—লঙ্ বিভক্তিৰ অন্]

[‘পৃ’—লঙ্ বিভক্তিৰ অন্]

‘অদ্’ in লোট্ তু

[‘অদ্’—লোট্ বিভক্তিৰ তু]

[‘অদ্’—লোট্ বিভক্তিৰ তু]

‘বিদ্’ in লট্ তি

[‘বিদ্’—লট্ বিভক্তিৰ তি]

[‘বিদ্’—লট্ বিভক্তিৰ তি]

‘भू’ in विधिलिङ् यात्

[‘भू’—विधिलिङ् विभक्तिर या९]

[‘भू’—विधिलिङ् विभक्तिर या९]

2×2=4

(c) Name and expound **any two** of the following :

তলৰ যি কোনো দুটাৰ ব্যাসবাক্য লিখি সমাসৰ নাম লিখা :

নীচের যে কোনো দুটিৰ ব্যাসবাক্য লিখে সমাসের নাম লেখো :

निर्विघ्नम् ; महावीरः ; त्रिलोकी ; मित्रावरुणौ ।

2

(d) Change the voice in **any one** of the following :

তলৰ যি কোনো এটাৰ বাচ্য পৰিৱৰ্তন কৰা :

নীচের যে কোনো একটিৰ বাচ্য পৰিৱৰ্তন কৰো :

(i) माधवः पुस्तकं पठति ।

(ii) तेन चन्द्रः दृश्यते ।

(iii) रामेण रावणः हतः ।

13. Translate into Sanskrit **any four** of the following sentences :

2½×4=10

তলৰ যি কোনো চাৰিটা বাক্য সংস্কৃতলৈ অনুবাদ কৰা :

নীচের যে কোনো চাৰিটা বাক্য সংস্কৃতে অনুবাদ কৰো :

(a) Bhasa composed thirteen dramas.

ভাসে তেৰখন নাটক ৰচনা কৰিছিল ।

ভাস তেৰটি নাটক ৰচনা কৰেছিলেন ।

(b) None should believe a wicked person.

দুৰ্জন লোকক কোনেও বিশ্বাস কৰিব নালাগে ।

দুৰ্জন লোককে কাৰোৰ বিশ্বাস কৰা উচিত নয় ।

(c) The boys are playing in the field.

ল'বাবোৰে পথাৰত খেলি আছে।

ছেলেৱা মাঠে খেলা কৰছে।

(d) Vinayak will go to Mumbai tomorrow.

বিনায়ক কাইলৈ মুম্বাইলৈ যাব।

বিনায়ক আগামীকাল মুম্বাইতে যাবে।

(e) Nothing is pure as knowledge.

জ্ঞানৰ সমান পবিত্ৰ একো নাই।

জ্ঞানৰ সমান পবিত্ৰ কিছু নাই।

(f) When will you go home?

তুমি ঘৰলৈ কেতিয়া যাবা?

তুমি কখন বাড়ী যাবে?
